

Una indústria gairebé oblidada

L'estiu de 1988 un grup de 28 nois i noies, participants d'un camp de treball organitzat per l'Institut Català de Serveis a la Joventut, netejaven el Forn Gran, un antic forn per fabricar calç situat arran del camí de Fonteta a Fitor. Aquest camp de treball va ser l'element principal d'una campanya, encapçalada i dirigida per David Pujol amb molta imaginació i intel·ligència, que ha permès recuperar la memòria de la indústria de la calç, una indústria que havia donat feina a un gran nombre de persones fins fa una trentena d'anys. El petit opuscle Fonteta i la calç fa el resum de les activitats realitzades i recull notícies i dades referides a aquella indústria.

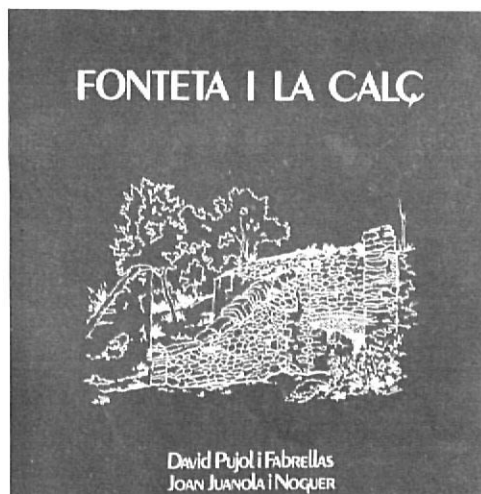
El Forn Gran és un de la vintena llarga de forns de calç que havien estat en funcionament a la zona de Fonteta i Peralta. Es tractava, per tant, d'una activitat que havia ocupat un nombre considerable d'homes que aprofitaven l'existència de pedra calcària i la llenya que proporcionaven els boscos de les Gavarres. Si a això hi afegim la proximitat de la plana i el pas de camins importants, s'entendrà perquè Fonteta havia estat un centre especialitzat en la fabricació de calç. Després d'una revifalla entre el 1936 i el final dels anys quaranta, motivada

per les dificultats i carestia de la Guerra civil i la postguerra, els forns de calç es van anar apagant i cobrint de bardisses. Només mitja dotzena d'antics calciners haurien sabut donar raó de la funció d'aquelles estranyes construccions mig amagades en els marges dels camins.

Les pàgines de Fonteta i la calç són un document que salva de l'oblit una activitat que havia arribat a caracteritzar el poble de Fonteta entre els seus veïns. Però la fabricació de calç és una d'aquelles ocupacions que ha deixat pocs indicis en el paisatge. El mateix es podria dir de bona part dels treballs al bosc. Els carboners, per exemple, que s'aixoplugaven en petites barraques fetes d'elements vegetals i que aplanaven el terreny fent les "places" on pujar la pila. Les restes materials deixades per aquests activitats són efímeres i condemnades a desaparèixer. D'altra banda, es tracta de treballs que sovint no queden recollits pels documents de l'època. El risc que quedin oblidats és gran i aquest oblit pot, fins i tot, falsejar el nostre coneixement del passat perquè ens portaria a ignorar quins eren els treballs i les formes de vida de bona part dels nostres avantpassats.

Aquest era ben bé el cas de la indústria tradicional de la calç a Fonteta. Tot i la seva importància fins un quart de segle, tot i ser una activitat identificadora de la població, corria el risc de caure en l'oblit. El llibret Fonteta i la calç dona les dades principals que caracteritzaven aquesta indústria: la tècnica que es seguia, les eines emprades, el vocabulari propi dels calciners, la situació dels forns i pedreres de la zona o els usos que es donava a la calç resultant. Un gran nombre de fotografies i dibuixos il·lustren el text i faciliten la comprensió de les tècniques i processos que s'hi expliquen. Es tracta, en definitiva, d'un excel·lent treball de camp, fruit d'una atenta i sistemàtica observació del paisatge completada amb les informacions donades pels antics calciners. El tema resulta tan interessant i suggerent, que el lector, en arribar a la darrera pàgina,

PUJOL I FABRELLAS,
David.
JOANOLA I NOGUER, Joan. FON-
TETA I LA CALÇ.
Un cas d'aprofita-
ment dels recursos
naturals del massís de
les Gavarres.
Olot, 1989

es queda amb les ganes de saber més coses al respecte. Les trenta-tres pàgines de l'obra no satisfan del tot l'interès que ella mateixa provoca.

Voldríem, per acabar, referir-nos a un aspecte paral·lel al treball que estem comentant. La investigació sobre la indústria de la calç, la recuperació del Forn Gran i la mateixa redacció d'aquest opuscle foren fetes de manera molt participada, donant entrada a col·laboracions molt diverses i aconseguint, amb èxit, divulgar els treballs realitzats. El Forn Gran, que es va triar per netejar, ha quedat, degudament senyalitzat, arran d'un camí força transitat. Els alumnes de l'Escola de Fonteta fabricaren un petit forn de calç i realitzaren una cuita. La presentació del llibret, fet a la mateixa població, va convocar un gran nombre de persones. En conseqüència, a hores d'ara ja no hi deu haver cap persona de Fonteta que desconegui la importància que havia tingut la indústria de la calç en la vida dels seus avantpassats. Fonteta i la calç és, per tant, un petit opuscle que resumeix una tasca exemplar.

JOSEP MATAS i BALAGUER

- ALBESA i RIBA, Carles. *Postals del Montseny*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990, 110 pp. (Col. Cavall Bernat, 17).
- BOLÒS, Oriol de; VIGO, Josep; MASSALLES, Ramon; NINOT, Josep M. *Flora manual dels Països Catalans*. Barcelona, Pòrtic, 1990, 1.248 pp. (Conèixer la natura, 9).
- BRUSI, David; BACH, Joan; SANZ, Miquel. *Itinerari geològic de Banyoles*. Descoberta del funcionament del sistema lacustre. Ajuntament de Banyoles-Eumo editorial, 1990, 124 pp.
- CLARA i RESPLANDIS, Josep. "El Capítol de Girona i la Segona República" a *Anuari 1988 de la Societat d'Estudis d'Història Eclesiàstica Moderna i Contemporània de Catalunya*, Tarragona, 1990, pp. 59-73.
- Demanda turística de la Costa Brava estiu 1988*. Girona, Patronat de Turisme Costa Brava Girona, 1990, 20 pp. (Estudis, 2).
- Estudis estadístics informàtics de l'índex ocupacional. Costa Brava 1987 i 1988*. Girona, Patronat de Turisme Costa Brava Girona, 1990, 24 pp. (Estudis, 3).

MURLÀ, Josep
*Centenari dels Gegants
d'Olot, 1889-1989*.
Olot,
Ajuntament d'Olot.
Col·lecció Rebost, 55,
1990, 46 pp.

Recull les activitats que s'han dut a terme per celebrar l'aniversari dels Gegants d'Olot.

El llibre és eminentment gràfic i ha estat estructurat, a partir d'una col·lecció de fotografies, seguint les diferents etapes i modificacions que han experimentat els Gegants al llarg d'aquests cent anys (1889-1989).

La publicació té per objecte homenatjar uns personatges que s'han convertit en símbols de molts olotins.

Patis de la Girona Antiga.
Girona,
Diputació de Girona,
1990, 50 pp.

L'Associació d'Amics de Girona promou l'organització de visites als patis del Barri Vell de la Ciutat, tot coincidint amb l'Exposició de Flors de Sant Domènec.

El catàleg que us recomanem recull el nom i l'adreça, una petita història literària i fotografies de cadascun d'aquests patis situats dins el barri vell de Girona, presentats amb una relació que pot esdevenir, si el visitant vol, en una ruta certera per visitar-los tots i admirar-los.

- Estudis oficials a les comarques gironines*. Abril 1990. Girona, Cambra de Comerç, Indústria i Navegació-Caixa de Girona, 1990, 16 pp.
- Fita, Pintura 1942-1989*. Girona, Diputació, 1990, 208 pp.
- FORTIÀ, Ramon; BUSQUÉ, Jaume; SUBIRÀ, Dolors. *El masís del Montgrí*. Girona, Diputació i Fundació Caixa de Barcelona, 1990, pp. 86-87. (Els espais naturals de les comarques gironines, 3).
- GEMENNE, L.: "Comment Hernaut de Gironde devint-il Hernaïs d'Orléans?" a *Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XXI (1990), pp. 275-290.
- GIL BONANCIA, Miquel. *50 anys de Ràdio Girona*. Girona, Carles Vallès editor, 1990, 168 pp.
- Les estacions d'esquí de la Cerdanya versus les del Pirineu oriental francès. Hivern 1987-88*. Girona, Patronat de Turisme Costa Brava Girona, 1990, 36 pp. (Estudis, 1).
- MARQUÈS i PLANAGUMA, Josep M.: "Un nou fragment de Guillem de Conques en català" a *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 718 (1988-1989), pp. 288-293.